

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.БАР

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Бор

онос

«___» _____

20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа і страхування

Керівник роботи:

(підпис)

Г.В. Салтикова

/

Студент:

(підпис)

С.Ю. Загорулько

Група:

Фдн-61Б

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 32 с., 13 рис., 3 табл., 21 джерело

Актуальність дослідження ґрунтується на розумінні ролі інвестування в забезпеченні економічного розвитку країни.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного базису формування та реалізації інвестиційної політики, поточного стану національного інвестиційного потенціалу визначити пріоритети державної інвестиційної та шляхи її вдосконалення.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі формування та імплементації державної інвестиційної політики, що має розроблятися із врахуванням специфіки національного інвестиційного потенціалу.

Предмет дослідження – процеси формування та реалізації ефективної інвестиційної політики держави.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі збору та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, аналіз, синтез, узагальнення, дедукція, класифікація, графічна візуалізація.

Структура роботи. В першому розділі досліджено теоретичні основи побудови інвестиційної політики, її суть, склад, інструментарій. Серед основних напрямів інвестиційної політики виокремлені пріоритетні. Другий розділ присвячений міжнародному іміджу країни та стану іноземного інвестування як головного пріоритету державного управління інвестуванням. Проаналізовано найбільш авторитетні інвестиційні рейтинги та рейтинги оцінки ділового середовища та досліджено стан іноземного інвестування в регіонально-галузевому розрізах. В третьому розділі на основі кореляційного аналізу визначено основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування та запропоновані шляхи підвищення ефективності інвестиційної політики держави на основі вивчення зарубіжного досвіду.

ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ПРІОРИТЕТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	7
1.1 Інвестиції та державна інвестиційна політика: поняття, інструментарій, пріоритети.....	7
1.2 Залучення іноземних інвестицій: позитивні та негативні аспекти	11
2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	14
2.1 Міжнародні інвестиційні індекси як індикатори ефективності державної інвестиційної політики.....	14
2.2 Прямі іноземні інвестиції: аналіз динаміки, пріоритетні галузі та інвестори.....	17
2.3 Промислова інвестиційна політика як державний пріоритет.....	20
3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	22
3.1 Основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування.....	22
3.2 Шляхи вдосконалення державної політики в сфері іноземного інвестування.....	24
ВИСНОВКИ.....	26
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	29
ДОДАТОК А - Прямі іноземні інвестиції, обсяг реалізованої продукції та експорт товарів в промисловості 2010-2019рр.....	32

ВСТУП

Актуальність дослідження ґрунтується на розумінні ролі інвестування в забезпеченні економічного розвитку країни.

Не зважаючи на те, що Україна багата природними ресурсами, кваліфікованими робітниками, вона займає вигідне географічне положення, науковий потенціал та інше, наша держава помітно відстає від багатьох країн (у тому числі і постсоціалістичних) по залученню інвестицій, в тому числі іноземних. Недосконала податкова та правова система, значний рівень корупції і ще й не до кінця стабільна політична ситуація в країні не сприяють покращенню інвестиційного клімату України. Залучення іноземних інвестицій є вкрай важливим для країни, оскільки складна економічна ситуація не дає країні розвиватись. Завдяки іноземним вкладенням збільшується кількість робочих місць, а отже і зменшується рівень безробіття, в країні відновлюється науково-технічний прогрес, покращується стан фінансового ринку, держава має змогу посилити свої позиції на економічній світовій арені. Тому державна політика відіграє у цьому питанні значну роль.

Не зважаючи на великий обсяг наукових досліджень та публікацій у сфері управління інвестуванням на макрорівні, питання визначення пріоритетів у державній інвестиційній політиці залишається відкритим.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного базису формування та реалізації інвестиційної політики, поточного стану національного інвестиційного потенціалу визначити пріоритети державної інвестиційної та шляхи її вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети формувалися та по ходу роботи вирішувалися *наступні завдання*:

- дослідити теоретичні основи управління інвестуванням на державному рівні, а саме суть державної інвестиційної політики, суб'єктно-об'єктну приналежність, інструментарій;
- вивчити можливі напрямки інвестиційної політики держави та визначити її пріоритети на сучасному етапі розвитку національної економіки;

- проаналізувати позиції України у провідних міжнародних рейтингах ділового середовища та інвестиційної привабливості;
- проаналізувати поточний стан іноземного інвестування в регіональному аспекті та за галузевою ознакою;
- визначити головні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування;
- запропонувати шляхи вдосконалення державної інвестиційної політики із врахуванням визначених пріоритетів.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що виникають в процесі формування та імплементації державної інвестиційної політики, що має розроблятися із врахуванням специфіки національного інвестиційного потенціалу.

Предмет дослідження – процеси формування та реалізації ефективної інвестиційної політики держави.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, аналіз, синтез, узагальнення, дедукція, класифікація, графічна візуалізація, кореляційний аналіз.

Структура роботи. В першому розділі досліджено теоретичні основи побудови інвестиційної політики, її суть, склад, інструментарій. Серед основних напрямів інвестиційної політики виокремлені пріоритетні. Другий розділ присвячений міжнародному іміджу країни та стану іноземного інвестування як головного пріоритету державного управління інвестуванням. Проаналізовано найбільш авторитетні інвестиційні рейтинги та рейтинги оцінки ділового середовища та досліджено стан іноземного інвестування в регіонально-галузевому розрізах. В третьому розділі на основі кореляційного аналізу визначено основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування та запропоновані шляхи підвищення ефективності інвестиційної політики держави на основі вивчення зарубіжного досвіду.

Фактологічною основою дипломної роботи стали дані Державної служби статистики, міжнародні статистичні бази, офіційна інформація міжнародних інвестиційних рейтингів, наукові та науково-методичні праці вітчизняних вчених.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1 Інвестиції та державна інвестиційна політика: поняття, інструментарій, пріоритети

Питання визначення інвестицій будемо вважати вичерпаним, зважаючи на наявність законодавчого визначення: по суті інвестиції – це вкладення будь яких активів з метою отримання прибутку. Окремо підкреслимо, що поряд із отриманням прибутку наявність соціального ефекту може стати головною метою інвестування. Найбільш принциповим вважаємо класифікацію інвестицій подану на рисунку 1.1:

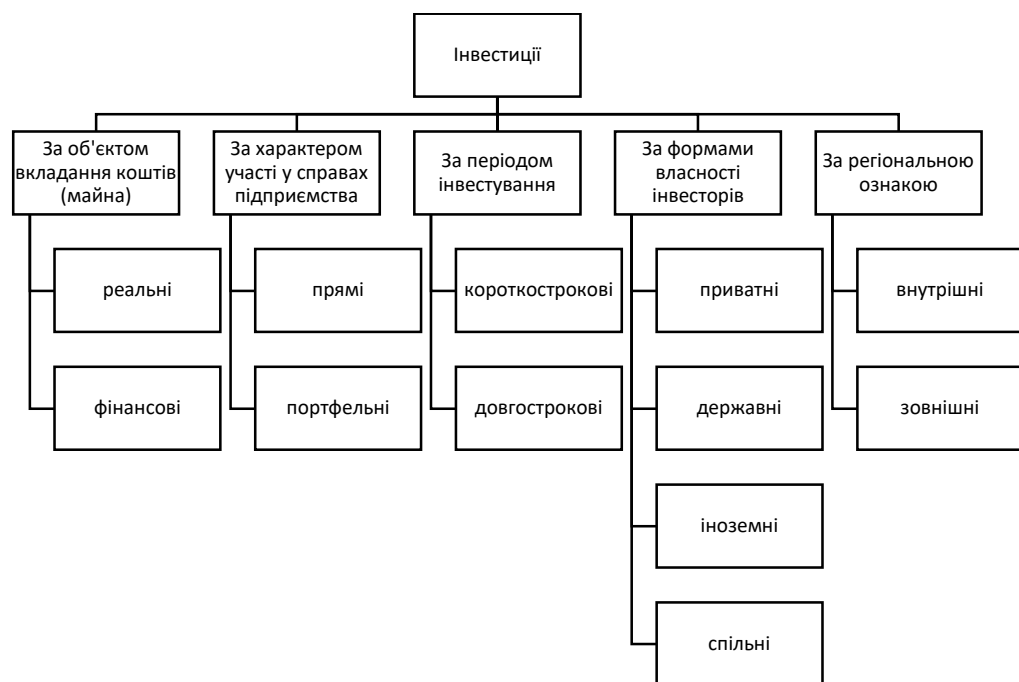

Рисунок 1.1- Класифікація інвестицій за найбільш принциповими для управління ними ознаками

Інвестиційна політика на відміну від інвестицій взагалі законодавчого визначення немає. Очевидним для нас є суб'єктна приналежність до держави у особі системи відповідних уповноважених органів (рисунок 1.2). Найбільш лаконічним, але таким що висвітлюють головну суть та відносини вважаємо

розуміння інвестиційної політики як «комплексу урядових рішень, що визначають основні напрямки використання капіталовкладень в економіці, різні її сфери та галузі» [4, 3].

Для того, щоб економіка нормально розвивалася та забезпечувала відтворення, необхідні постійні притоки капіталу. Якісне та кількісне збільшення інвестицій та взаємозв'язки між ними дають уявлення про державну інвестиційну політику.

Рисунок 1.2 – Система державних органів управління інвестуванням

Інвестиційна політика залежить від економічної ситуації, тобто основних завдань економіки у виробництві, наукового, технологічного та соціального розвитку країни. Стан інвестиційної політики – це барометр економічних умов. Якщо інвестиційний процес ослаблений, немає необхідності в фундаментальній економічній структурній перебудові.

Державна інвестиційна політика реалізується за допомогою державних механізмів регулювання.

Регулювання інвестиційної діяльності на державному рівні залежить від показників економічного та соціального розвитку нашої країни, державних та регіональних планів розвитку національної економіки, державного та місцевих бюджетів, і ці показники забезпечуються державним фінансуванням інвестиційної діяльності.

Для стимулювання інвестиційної діяльності законами передбачені пільгові умови інвесторам, діяльність яких задовольняє найважливіші соціальні потреби громадян. Як приклад, запуск в дію нових винаходів, які покращують роботу сфери охорони здоров'я, покращують навколишнє середовище та багато іншого. Інвестування в сфери, що найбільш задовольняють суспільні потреби, позитивно відобразиться на стані України в цілому, динаміка розвитку держави буде зростати з більшою швидкістю.

Важелі, які забезпечують державне регулювання:

- Податки та податкові ставки;
- Проведення монетарної та фіскальної політики;
- Державна фінансова допомога;
- Визначення умов користування природними ресурсами;
- Перевірка інвестиційних проектів тощо.

Також держава може бути інвестором, вкладаючи кошти бюджету, розвиваючи підприємства державного сектора економіки, впливаючи цим на інвестиційне середовище та регулювати умови фінансової та господарської діяльності підприємств.

Отже, держава сама може бути суб'єктом інвестиційних відносин; але головна роль держави – створення належних умов для активізації інвестування. Сукупність таких умов в науковій літературі найчастіше детермінується як інвестиційний клімат. Основні фактори формування інвестиційного клімату подані на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 - Чинники, що формують інвестиційний клімат (Складено на основі [2])

Географічне положення України, освічена робоча сила, родючі землі роблять її дуже привабливою до інвестицій. Але необхідно розрізнити поняття інвестиційного потенціалу, інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості. Серед перелічених базовим вважаємо інвестиційний потенціал, а кінцевим, узагальнюючим – інвестиційну привабливість. Інвестиційний потенціал країни складається історично і в короткостроковій перспективі – некерований. А вже наявність сприятливого чи несприятливого інвестиційного клімату робить державу інвестиційно привабливою чи непривабливою.

Таким чином, саме створення сприятливого інвестиційного клімату є, на нашу думку, головною метою державної інвестиційної політики на сучасному етапі національного державотворення.

Проведене дослідження дозволило виокремити найсуттєвіші пріоритету у державній інвестиційній політиці на сучасному етапі. По-перше, це політика підтримки малого та середнього підприємництва (рисунок 1.4),

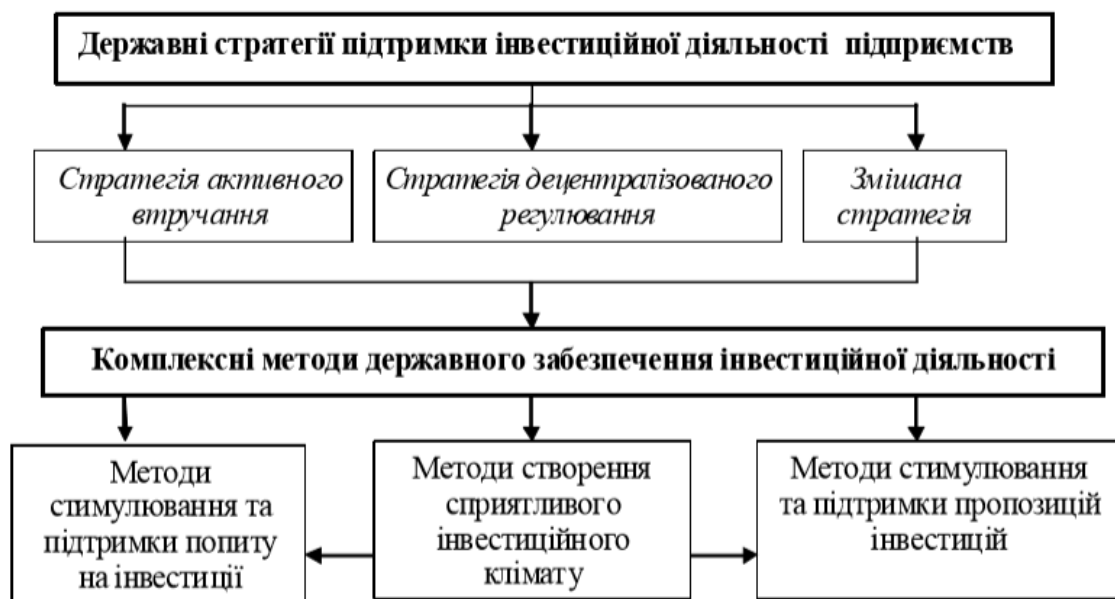

Рисунок 1.4 – Стратегії активізації підприємницького інвестування

адже наразі маємо високі показники безробіття та спричиненої нею трудової міграції, та політика, спрямована на активізацію інвестування на діючих підприємствах. Як показало дослідження, впродовж останнього десятиліття близька 70% капіталовкладень фінансується за рахунок самих підприємств.

По-друге, це амортизаційна та інноваційні державні політики, оскільки наша країна характеризується значною питомою вагою капіталомістких виробництв та високим рівнем морального та фізичного зносу основного капіталу.

З вищезазначених двох принципових напрямків органічно випливає, на нашу думку, головний пріоритет сучасної інвестиційної політики держави – *політика залучення іноземних інвестицій*, адже таким чином відбувається сприяння і створенню нових робочих місць, і модернізації та оновленню застарілого та зношеного капіталу підприємств, і залученню додаткового капіталу в економіку країни.

Питанням виявленого головного пріоритету присвячене наше подальше дослідження.

1.2 Залучення іноземних інвестицій: позитивні та негативні аспекти

В Україні не достатня кількість власних фінансових ресурсів для її економічної стабільності та розвитку, тому іноземні інвестори та їх вкладення є привабливими для нашої держави.

Економічному середовищу України притаманні як позитивні, так і низка негативних факторів для залучення іноземних інвестицій. З однієї сторони - наша держава займає вигідне географічне положення, багата природними ресурсами та налічує чималу кількість кваліфікованих кадрів, що звісно є привабливим для іноземних інвесторів. З іншої сторони – ще не мінімізовано втручання держави у дію ринків, не усунені адміністративні перешкоди, що заважають розвитку бізнесу, також Україні на даний час не характерна стабільна політична ситуація та відсутність корупції, і це значно впливає на інвестиційний клімат нашої держави. Через ці фактори привабливість України для іноземних інвесторів значно погіршується.

Говорячи про залучення іноземних інвестицій, слід розглянути і їх вплив на економіку країни, причому, цей вплив носить як позитивний характер, так і негативний.

Позитивний вплив іноземних інвестицій на економіку України визначається у:

- економічному зростанні за рахунок розширення експорту
- активізації інвестиційної діяльності країни;
- збільшення платіжного балансу країни;
- створенні нових робочих місць та можливостей для населення;
- розширенні та розвитку підприємств завдяки додатковим залученим коштам у виробництво
- освоєнні та застосуванні нових технологій прискоренні інноваційних процесів;
- покращення навичок управління;
- підвищенні якості продукції та конкурентноспроможності. [7,8]

Ми розглянули позитивні наслідки залучення іноземних інвестицій, але зворотнім боком переваг є система недоліків. Тому розглянемо негативний вплив:

- виведення прибутків закордон, низький рівень реінвестування;
- можливість втрати контролю над стратегічними галузями, а саме туди, як показує дослідження найбільше йде іноземний капітал;
- зниження або втрата контролю за відтоком коштів за кордон;
- технологічна залежність;
- можливість погіршення екологічної ситуації в країні;
- усунення або витіснення з ринку національних виробників;
- уникнення сплати податків [7,8]

Не можна не згадати і частку офшорних інвестицій, які надходять в Україну.

За даними Державної служби статистики України, станом на 31 грудня 2019 року до України надійшло 35 809,6 млн.дол., з ним - 10 368,9 млн.дол. (29%

усіх прямих іноземних інвестицій) надійшло з Кіпру. Давно відомо, що Кіпр є найпопулярнішою офшорною зоною українського бізнесу. Таким чином, офшорні інвестиції слугують лише зростанню кількісних показників надходження іноземних інвестицій до України, а не якісних.

Для економіки України, пріоритетними є інвестиції з країн великої сімки, які є технологічними лідерами та займають лідуєчі позиції у виробництві товарів з високою часткою доданої вартості. [9]

Політика України щодо державного регулювання іноземних інвестицій визначається та регулюється наступними Законами України, що складають законодавчий базис державної політики в сфері управління залученням іноземних інвестицій:

- 1) "Про зовнішньоекономічну діяльність",
- 2) "Про режим іноземного інвестування",
- 3) "Про захист іноземних інвестицій".

2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1 Міжнародні інвестиційні індекси як індикатори ефективності державної інвестиційної політики

Експертами Всесвітнього економічного форуму фінансова сфера та макроекономічна нестабільність України визнані основними проблемами, що призводять до низької конкурентоспроможності та високої тінізації економіки в нашій країні. Для оцінки рівня конкурентоспроможності використовується глобальний індекс конкурентоспроможності — глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. За даним рейтингом, у 2019 році українська економіка зайняла 57 місце, отримавши 85 балів зі 100 можливих.

Розглянемо значення критеріїв, що визначають цей індекс для України (табл. 2.1)

Таблиця 2.1 – Показники, що визначають індекс конкурентоспроможності України (сформовано на основі [21])

№	Показник індексу	2019 (141 країн)	
		Індекс	Місце в рейтингу
1.	Якість інститутів	48	104
2.	Макроекономічна стабільність	58	133
3.	Освіта	70	44
4.	Ринок праці	61	59
5.	Впровадження ІКТ	52	78
6.	Розвиток бізнесу	57	85
7.	Інфраструктура	70	57
8.	Здоров'я	66	101

Продовження таблиці 2.1

9.	Товарний ринок	57	57
10.	Фінансова сфера	42	136
11.	Обсяг ринку	63	47
12.	Інновації	40	60
Загальний показник		85	57

Важливе значення має також показник легкості здійснення підприємницької діяльності — індекс задля порівняння простоти підприємницької діяльності між країнами світу, що укладається Світовим банком на основі річних даних. За ним у 2019 році Україна посіла 64 рейтингову позицію серед 190 країн світу, отримавши 70,2 балів зі 100 можливих і характеризувалася низькою ефективністю отримання електропостачання (128 місце) та складністю процедур закриття підприємств (146).

Як бачимо з рисунку 2.1 ключові проблеми національного ділового середовища пов'язані із бюрократичними перепонами: за показниками отримання електропостачання та закриття (ліквідація) підприємства Україна посідає місця у другій сотні. Недосконалість податкового законодавства, про що часто йдеться у наукових публікаціях, також не залишилася непоміченою цим рейтингом: 65 місце.

Ще одним ключовим показником є індекс економічної свободи (рисунок 2.2) - це комбінований показник і супроводжуючий його рейтинг, що оцінює рівень економічної свободи в країнах світу. Укладачі Індексу вважають, що між свободою економіки і успішністю її розвитку є взаємозв'язок, який можна спостерігати завдяки даним Індексу. Індекс економічної свободи базується на 10-ти індексах, які оцінюються за шкалою від 0 до 100, причому, показник 100 відповідає максимальній свободі. Вага кожного з 10 факторів вважається однаковою, через це загальний індекс являє собою середнє арифметичне від показників. Усі країни за цим індексом діляться на такі групи: вільні — з показником 80—100; в основному вільні — з показником 70—79,9; помірно вільні — з показником 60—69,9; в основному невольні — з показником 50—59,9; деспотичні — з показником 0—49,9.

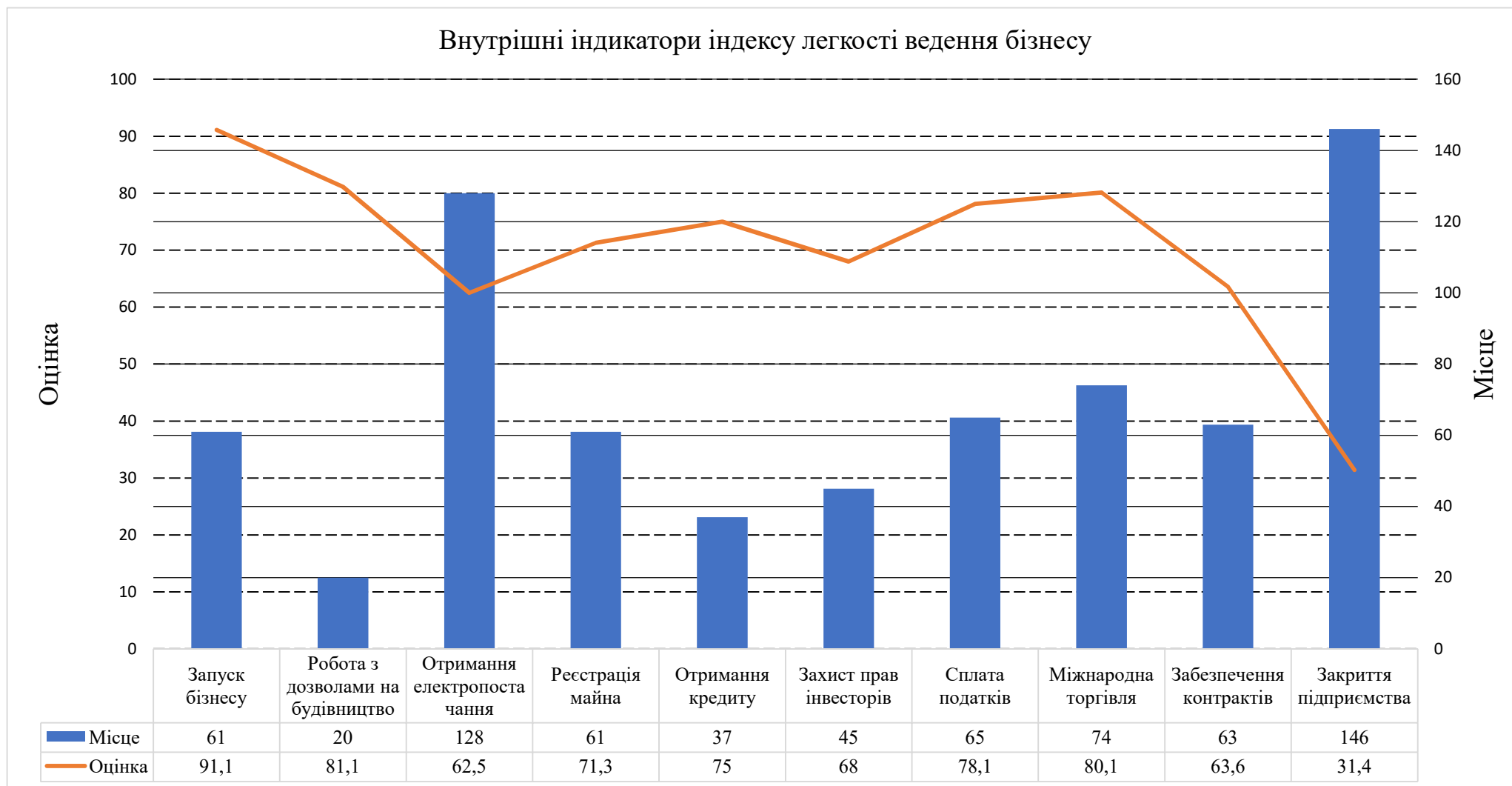

Рисунок 2.1 - Внутрішні індикатори індексу легкості ведення бізнесу за 2019 рік (побудовано на основі [19])

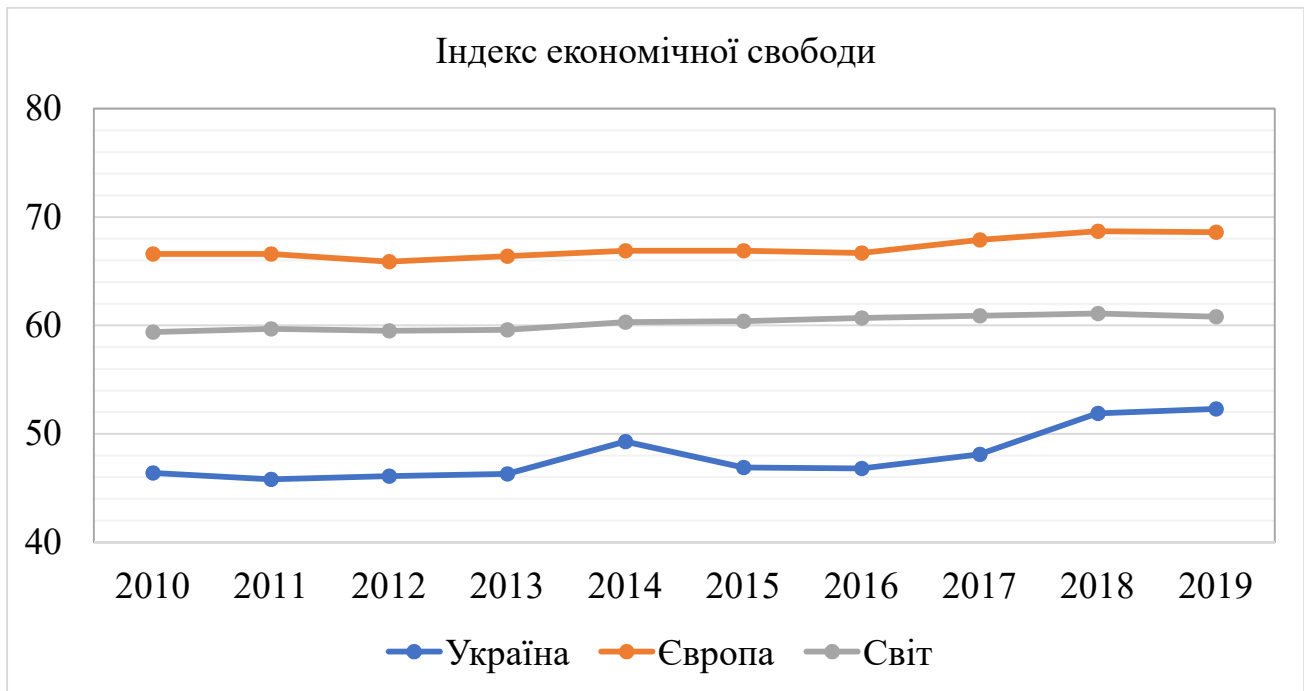

Рисунок 2.2 – Динаміка зміни індексу економічної свободи України (сформовано на основі [20])

З графіку видно, що Україні відстає від середніх показників Європи та світу, проте варто відзначити, що з 2015 року вона займає все вище місце у рейтингу економічної свободи і пододала позначку 49,9 балів, тобто межу, нижче якої країни, де економічна свобода обмежується і є репресивною.

2.2 Прямі іноземні інвестиції: аналіз динаміки, пріоритетні галузі та інвестори

За даними Державної служби статистики України загальні надходження прямих іноземних інвестицій на кінець 2019 року склали 35 809,6 млн. дол. США. Згідно з діаграмою 2.1, у 2014 році був найбільший притік іноземних інвестицій в Україну за останніх 10 років, він склав 53 704 млн.дол. США, однак у 2015 році складна політична ситуація в країні значно вплинула економіку країну та, як видно з діаграми, показники різко впали, це і зрозуміло, для іноземних інвесторів фактор нестабільної політичної ситуації значно знизив інвестиційну привабливість України, у 2016 році

прямі інвестиції ще зменшуються, і в 2017 році – сягають найменшого значення за останніх 10 років – 31 230,3 млн.дол США, але починаючи з наступного року обсяг залучених прямих іноземних інвестицій повільно починає зростати, що можна пояснити поступовою стабілізацією політичної ситуації в Україні. [13]

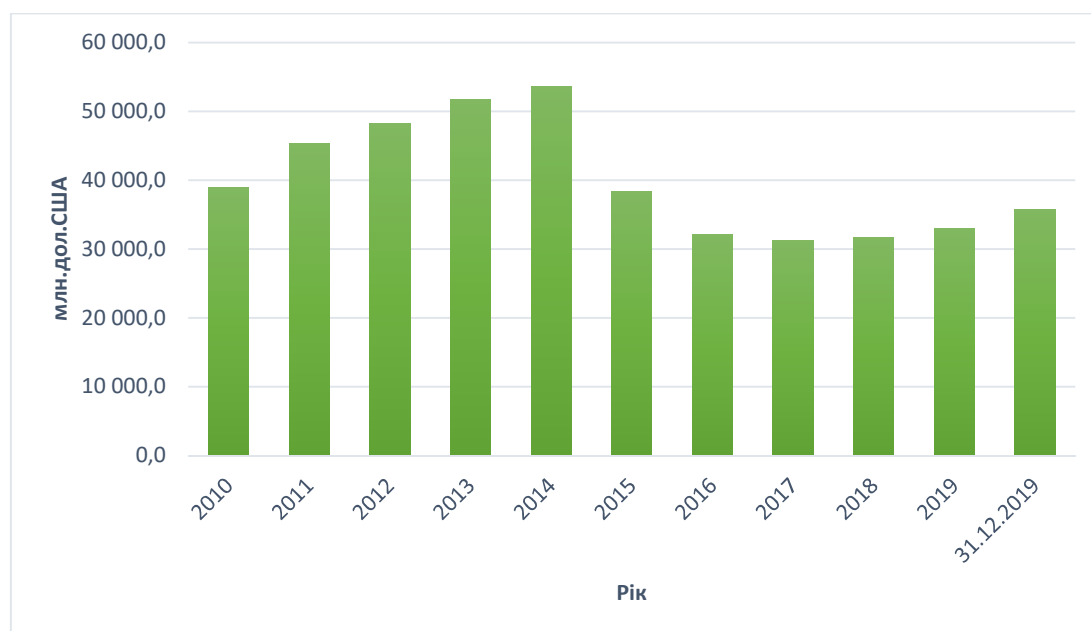

Рисунок 2.3 – Прямі інвестиції в Україну за 2010-2019 роки, млн.дол.США (сформовано на основі [13])

Промисловість посідає перше місце в рейтингу галузей по обсягу залучення іноземних інвестицій. Чому саме промисловість та які саме види промисловості стали провідними напрямками для іноземних інвесторів – визначимо трохи згодом, а зараз слід виділити ще декілька галузей, які займають лідируючі позиції серед інших видів економічної діяльності по залученню іноземних інвестицій.

Згідно з рисунком 2.4, можна сформувати топ-5 галузей по залученню іноземних інвестицій.

Станом на 31.12.2019 року, провідними видами економічної діяльності із залучення іноземних інвестицій стали:

1. Промисловість 32,4%
2. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів 15,8%

3. Фінансова та страхова діяльність 12,7%
4. Операції з нерухомим майном 12,6%
5. Інформація та телекомунікації 8,2% [13]

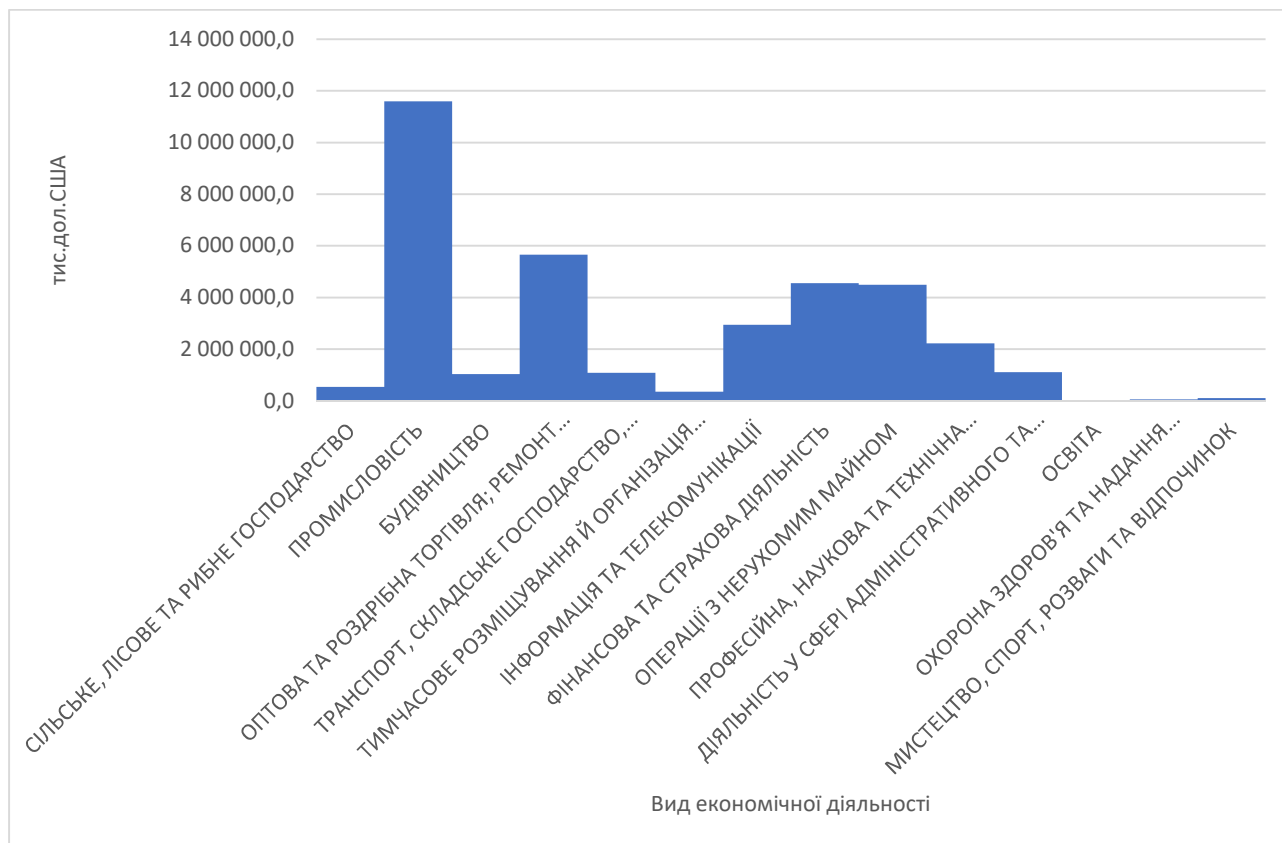

Рисунок 2.4 – Прямі інвестиції в Україну за видами економічної діяльності, тис.дол.США (Сформовано на основі [13])

Промисловість і оптова та роздрібна торгівля посідають перші місця в рейтингу через те, що в цих галузях швидка окупність витрат та невисокі ризики. Окрім того, інвестиції у фінансовий сектор та сектор нерухомості є популярними також через те, що потребують довгострокових капіталовкладень і вивчення та введення новітніх технологій. [5]

Щодо країн-інвесторів, то користуючись даними Державної служби статистики України, було сформовано рейтинг 5 країн, які найбільш охоче залучають кошти у вищезазначені галузі економіки.

Рисунок 2.4 показує нам, що рейтинг країн-інвесторів наступний:

1. Кіпр – 29%

2. Нідерланди – 23,2%
3. Велика Британія – 5,8%
4. Німеччина – 5,1%
5. Швейцарія – 4,8%

Про те, чому в рейтингу перша країна-інвестор саме Кіпр, вже було наголошено у пункті 1.2.

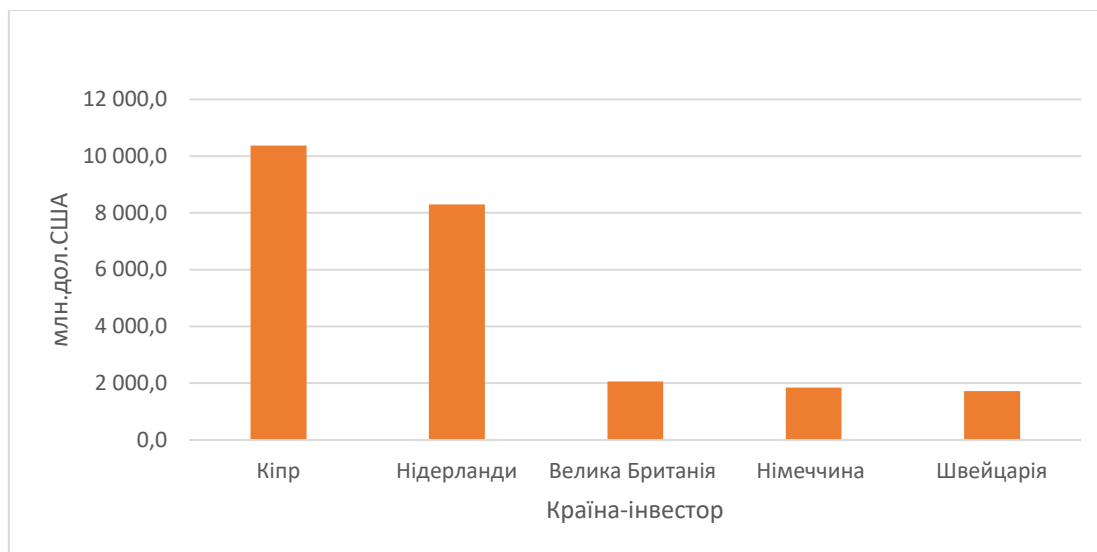

Рисунок 2.5 – Прямі іноземні інвестиції в економіку України за найбільшими країнами-інвесторами станом на 31.12.2019, млн.дол.США (Сформовано на основі [13])

2.3 Промислова інвестиційна політика як державний пріоритет

Повертаючись до питання, чому саме в промисловість йде найбільший обсяг іноземних інвестицій, перш за все, слід сказати, що ця галузь є одною з провідних галузей в Україні та має потужну матеріально-технічну базу. За даними Держстату в промисловості працює 2 426 тис. осіб, що становить близько 15%, станом на 2018 рік. По-друге, промисловість – це та галузь, в якій часто змінюється асортимент, швидко окупаються витрати та є невисокі комерційні ризики.[5] Також важливим фактором привабливості промисловості для інвестування є значний відсоток експорту

промислової продукції. Окрім того, як і більшість галузей в Україні, інвесторів приваблює дешева робоча сила та вигідне географічне розташування, про що вже було згадано у пункті 1.1.

Особливу позицію серед галузей промисловості займає переробна промисловість, яка постійно на першому місці за обсягом залучених інвестицій серед інших галузей. За даними Державної служби статистики України, на кінець 2019 року сума інвестицій склала 8 609,3 млн.дол.США, що складає 24% від загальної суми залучених інвестицій у промисловість загалом.[13] Переробна промисловість тісно працює з сільським господарством. Це ґрунтується на організаційно-економічній технологічній єдності виробництва, зберігання та переробки продукції рослинництва і тваринництва.

Рисунок 2.6 – Залучення іноземних інвестицій у промисловість України
31.12.2019, млн.дол.США (сформовано на основі [13])

Наведений вище малюнок 2.6 демонструє, що з великим відривом від переробної промисловості інші галузі є менш інвестуючими, але можна ще виділити виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (7,9%) та добувну промисловість і розроблення кар'єрів (5,7%).

3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1 Основні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування

Завершальним кроком дослідження обрано кореляційний аналіз, який дозволить виокремити головні фактори впливу на обсяги іноземного інвестування. Для цього були обрані наступні показники з 2010 по 2019 роки: прямі іноземні інвестиції у промисловість, обсяг реалізованої продукції у промисловості, експорт товарів (додаток А).

Спершу розглянемо залежність обсягу реалізованої продукції від залучених прямих іноземних інвестицій в промисловість України. Вибравши ці показники для кореляційного поля та побудувавши лінію тренду (рисунок 3.1), ми отримали залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в промисловість з достовірністю у 74%, з рівняння можна зробити висновок, що зі збільшенням прямих іноземних інвестицій на 1 млн.дол.,

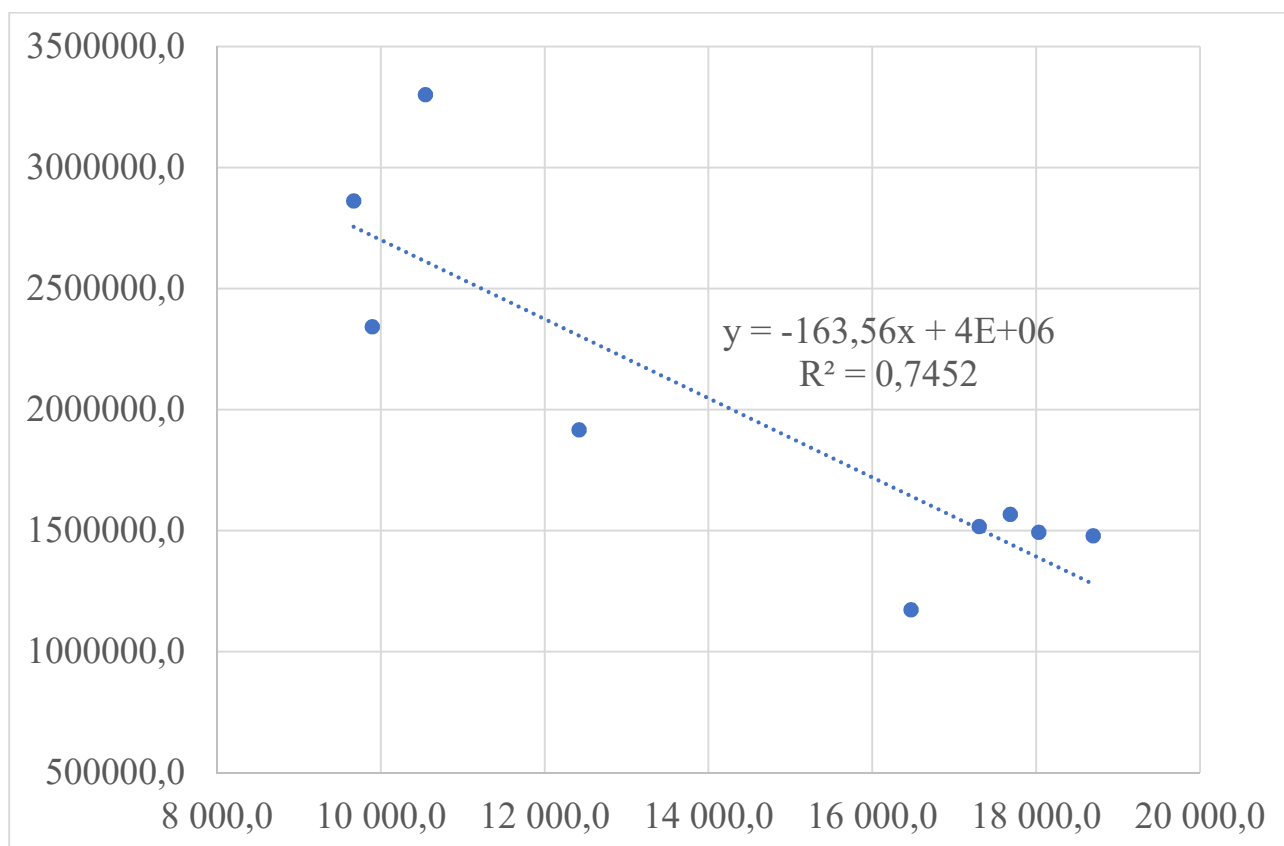

Рисунок 3.1 – Залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в промисловість (побудовано на основі [13])

обсяг реалізованої продукції зменшується на 163,5 млн.грн (6 млн.дол.). Зв'язок є високим та оберненим. Якщо розглядати переробну промисловість, ситуація майже така ж сама (рисунок 3.2).

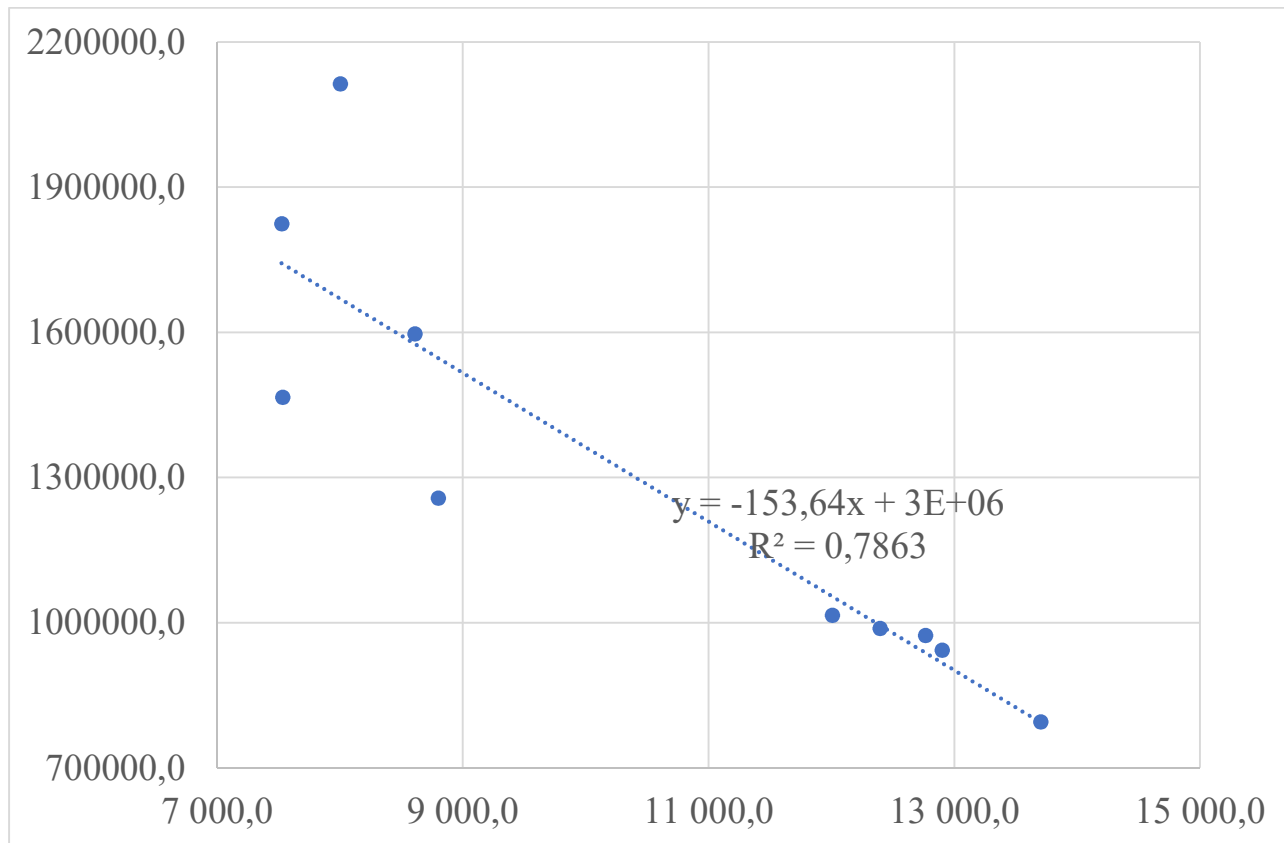

Рисунок 3.2 – Залежність обсягу реалізованої продукції від прямих іноземних інвестицій в переробну промисловість (побудовано на основі [13])

Тепер розглянемо, як пов'язані між собою прямі іноземні інвестиції в промисловість та експорт товарів. З рисунку 3.3 видно, що зв'язок прямий та високий. Ми отримали залежність експорту товарів від прямих іноземних інвестицій в промисловість з достовірністю у 70,9%. З рівняння бачимо, що зі збільшенням інвестицій на 1 млн.дол., експорт товарів збільшується на 2,6млн.дол.

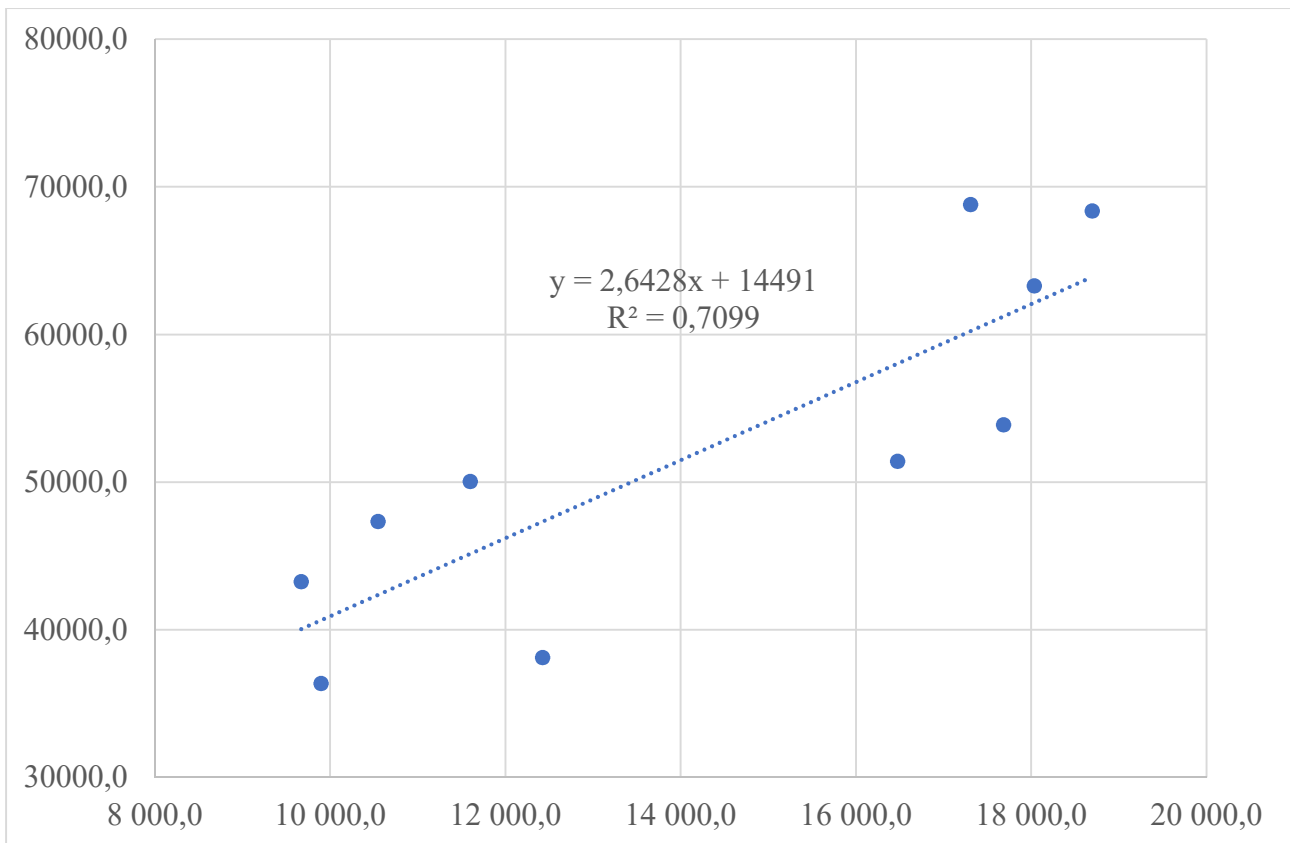

Рисунок 3.3 – Залежність експорту товарів від прямих іноземних інвестицій в промисловість (побудовано на основі [13])

Повертаючись до факторів, які впливають на інтерес інвесторів щодо інвестування у промисловість, вище було вказано, що значна частка промислової продукції йде на експорт, а проведений кореляційний аналіз тільки підтвердив зв'язок та залежність експорту продукції від залучених іноземних інвестицій.

3.2 Шляхи вдосконалення державної політики в сфері іноземного інвестування

В Україні не достатня кількість власних ресурсів для забезпечення її економічної стабільності та розвитку, тому іноземні інвестори та їх вкладення є привабливими для нашої держави.

Економічному середовищу України притаманні як позитивні, так і низка негативних факторів для залучення іноземних інвестицій. З однієї сторони - наша

держава займає вигідне географічне положення, багата природними ресурсами та налічує чималу кількість кваліфікованих кадрів, що звісно є привабливим для іноземних інвесторів. З іншої сторони – ще не мінімізовано втручання держави у дію ринків, не усунені адміністративні перешкоди, що заважають розвитку бізнесу, також Україні на даний час не характерна стабільна політична ситуація та відсутність корупції, і це значно впливає на інвестиційний клімат нашої держави. Через ці фактори привабливість України для іноземних інвесторів значно погіршується. [12]

Нище перераховані шляхи є стандартними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування, але все-таки, опираючись на зарубіжний досвід інших країн, слід виділити більше конкретно наступні шляхи:

- створення особливих пільг для іноземних інвесторів та підприємств, які працюють в провідних галузях, на прикладі Китаю;
- надання органам місцевого самоврядування регулювати на законодавчому рівні (із дотриманням усіх встановлених норм) іноземне інвестування, як це введено у Канаді, що полегшило б завдання державним органам регулювання та сприяло б чіткому забезпеченню стабільного інвестиційного процесу, а також визначенні та зосередженню на пріоритетних галузях конкретного регіону;
- досвід Грузії із системою вільних промислових зон є досить цікавою стратегією, але він і не показав значного позитивного результату; опираючись на вищезгадані негативні моменти в економіці нашої країни, то в Україні ця ідея не спрацювала б, зате запровадження такої підтримки сільського господарства, як і в Грузії, скоріше за все показало позитивний результат, адже сільськогосподарський комплекс України, на жаль, гідно не оцінений, хоча і має досить великий потенціал;
- більш перспективним для України вважаємо досвід Польщі, яка зробила ставку на ефективну приватизацію, підтримку підприємництва та залучення іноземних інвестицій;
- найбільшим завданням для нашої країни залишається подолання корупції та детінізація економіки, що, згідно із проведеним дослідженням, залишаються головними проблемами, що псує міжнародний імідж нашої країни.

ВИСНОВКИ

Наприкінці роботи можемо зробити наступні висновки.

Досліджено теоретичні основи інвестиційної діяльності, формування та імплементації інвестиційної політики. Висвітлена суть, механізм державної інвестиційної політики та її головні інструменти.

Доведено, що інвестиційний потенціал країни (географічне положення України, освічена робоча сила, родючі землі) дуже високий, але необхідно розрізнити поняття інвестиційного потенціалу, інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості. Серед перелічених базовим вважаємо інвестиційний потенціал, а кінцевим, узагальнюючим – інвестиційну привабливість. Інвестиційний потенціал країни складається історично і в короткостроковій перспективі – некерований. А вже наявність сприятливого чи несприятливого інвестиційного клімату робить державу інвестиційно привабливою чи непривабливою.

Таким чином, саме створення сприятливого інвестиційного клімату є, на нашу думку, головною метою державної інвестиційної політики на сучасному етапі національного державотворення.

Проведене дослідження дозволило виокремити найсуттєвіші пріоритету у державній інвестиційній політиці на сучасному етапі. По-перше, це політика підтримки малого та середнього підприємництва, адже наразі маємо високі показники безробіття та спричиненої нею трудової міграції, та політика, спрямована на активізацію інвестування на діючих підприємствах. Як показало дослідження, впродовж останнього десятиліття близька 70% капіталовкладень фінансується за рахунок самих підприємств.

По-друге, це амортизаційна та інноваційні державні політики, оскільки наша країна характеризується значною питомою вагою капіталомістких виробництв та високим рівнем морального та фізичного зносу основного капіталу.

З вищезазначених двох принципових напрямків органічно випливає, на нашу думку, головний пріоритет сучасної інвестиційної політики держави – *політика залучення іноземних інвестицій*, адже таким чином відбувається сприяння і створенню нових робочих місць, і модернізації та оновленню застарілого та

зношеного капіталу підприємств, і залученню додаткового капіталу в економіку країни.

Досліджено низку міжнародних інвестиційних рейтингів, що показало невисокі місця нашої країни, але має місце слабкопозитивна динаміка.

Інвестиційний клімат країни на сьогоднішній день поступово покращується, але ще є в досить непривабливому стані через не до кінця стабільну, але вже помітно кращу політичну ситуацію, через значний рівень корупції в країні та різного роду маніпуляції і ухилення від виконання закону, звідки постає проблема про недосконалу податково-правову базу.

Основними напрямками державної політики із залучення іноземних інвестицій є:

- визначення умов інвестування, системи пільг та гарантій захисту, вимог до іноземних інвесторів;
- покращення інвестиційного клімату;
- визначення пріоритетних сфер для іноземного інвестування;
- освоєння незадіяного науково-технічного прогресу;
- розвиток наукоємних галузей;
- нарощування експортного потенціалу.

Складна політична ситуація в країні дуже негативно вплинула на залучення іноземних інвестицій, але у 2019 році помітні зрушення у кращу сторону.

Видами економічної діяльності, в які найбільше інвестицій є промисловість, оптова і роздрібна торгівля, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном. Ці галузі є прибутковими, з невисокими комерційними ризиками та швидкою окупністю.

Промисловість (переробна галузь – як основна) є провідним видом економічної діяльності в Україні, так як має потужну матеріально-технічну базу, в цій сфері задіяно близько 15% усього працюючого населення, а також переробна промисловість тісно співпрацює с сільським господарством.

Дослідження показали, що вагомим фактором залучення іноземних інвестицій в промисловість є значні збільшення експорту товарів.

Ознайомлення із зарубіжним досвідом державної політики із залучення іноземних інвестицій та можливими шляхами вирішення існуючих проблем іноземного інвестування показало, що Україна може скористатися уже перевіреними дієвими методами, на прикладі Китаю, Канади та Грузії.

Підводячи остаточні підсумки, зазначимо, що країні необхідне залучення іноземних інвестицій, адже зі своєю фінансовою системою, вона не може достатньою мірою розвиватись та бути конкурентноспроможною серед багатьох країн світу. Іноземне інвестування хоч і налічує ряд недоліків для економіки України, але на сучасному етапі переваг все ж таки набагато більше. Активно рухаючись у вищезазначених напрямках, в Україні з'являється шанс поступово посилити свої як внутрішньо-, так і зовнішньоекономічні позиції.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про режим іноземного інвестування: Закон України, 25.06.2016 №1390-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
2. Інвестиційна діяльність/Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Т. В. Майорова; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу; https://pidruchniki.com/11200611/investuvannya/politika_derzhavi_zaluchennya_inozemnih_investitsiy
3. Державне регулювання економіки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Гриньова, М. М. Новікова ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. - 736 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1935061038413/ekonomika/osnovni_napryami_investitsiyanoi_politiki_ukrayini
4. Інвестування: Навч. посіб./ О.М.Петухова; – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 336 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1026071063370/investuvannya/investitsiyний_klimat_derzhavi_faktori_yogo_formuyut
5. Електронний журнал «Ефективна економіка» №9,2016/ О.М. Лендел: Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави: стаття/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5156>
6. Про інвестиції/ Інвестиційний клімат: стаття/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn----dtbjmwegiok9b3mho.xn--j1amh/>
7. Наслідки залучення іноземних інвестицій для країн-реципієнтів/ стаття/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_41246_naslidki-zaluchennya-inozemnih-investitsiy-dlya-krain-retsipiientiv.html
8. Аналітична платформа VoxUkraine/: Дослідження/Чи справді прямі іноземні інвестиції бувають шкідливими для економіки/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/doslidzhennya-chi-spravdi-pryami-inozemni-investitsiyi-buvayut-shkidlivimi-dlya-ekonomiki/?op=1&z=5162>

9. Хто і як інвестує в Україну: К.Маркевич/стаття/: Центр Разумков/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iaak-investuie-v-ukrainu>
10. Інвестування: навчальний посібник / Г. О. Скрипник, В. Л. Гераймович ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. - Київ : Компринт, 2015. - 307 с./ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://pidruchniki.com/83576/investuvannya/derzhavna_politika_zaluchennya_i_pozemnih_investitsiy_derzhavni_garantiyi_zahistu
11. Механізм державного регулювання залучення іноземних інвестицій/:дисертація /Г.О.Федоров/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbuara.kharkov.ua/dorad/files/fgo_dis_20190416.pdf
12. Інвестиційний клімат України/:стаття/О.М.Ференс/Міністерство юстиції України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_11352
13. Офіційний веб-сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
14. World Investment Report 2019/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_overview_ru.pdf
15. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації/ Т.Затоцька/Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка, випуск 9(161)/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/svitoviy-dosvid-formuvannya-derzhavnoyi-investitsiynoyi-politiki-ta-mehanizmv-yiyi-realizatsiyi>
16. Світовий досвід регулювання міжнародної інвестиційної діяльності,/:Ю.М.Попова/ Ю.В.Тарасенко/Глобальні та національні проблеми економіки, випуск 16,2017/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/17.pdf>
17. Електронний журнал «Ефективна економіка» №5,2013/А.А.Корнієнко, О.І.Малик:/Особливості залучення прямих іноземних інвестицій до України в умовах формування глобального економічного простору:стаття/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2043>

18. Політика держави щодо залучення іноземних інвестицій/І.С.Гавчук/Н.В.Миськова/Наукові конференції /[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/gavchuk-i-s-miskova-n-v-politika-derzhavi-schodo-zaluchennya-inozemnih-investitsiy/>
19. Economy Profile of Ukraine, Doing Business 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf>
20. Index of economic freedom 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year>
21. The Global Competitiveness Report 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

Додаток А

Таблиця А1– Прямі іноземні інвестиції, обсяг реалізованої продукції та експорт товарів в промисловості 2010-2019рр. (побудовано на основі [13])

Роки	Прямі іноземні інвестиції в промисловість, млн.дол.	Обсяг реалізованої продукції, млн.грн.	Експорт товарів, млн.дол.
2010	16 473,7	1173801,8	51430,5
2011	18 693,8	1478701,9	68394,2
2012	17 303,8	1517617,6	68809,8
2013	18 031,1	1493850,0	63312,0
2014	17 681,4	1567714,0	53901,7
2015	12 419,4	1917185,6	38127,1
2016	9 893,6	2343000,4	36361,7
2017	9 667,6	2862308,9	43264,7
2018	10 543,7	3302543,7	47335,0
2019	11 595,9	2480804,2	50060,3

Таблиця А2– Прямі іноземні інвестиції, обсяг реалізованої продукції в переробній промисловості 2010-2019рр. (побудовано на основі [13])

Роки	Прямі іноземні інвестиції в переробну промисловість, млн.дол.	Обсяг реалізованої продукції в переробній промисловості, млн.грн.
2010	13 701,8	795590,0
2011	12 763,6	973948,5
2012	12 394,2	988535,3
2013	12 899,3	943690,1
2014	12 004,6	1015773,6
2015	8 797,6	1257762,8
2016	7 531,9	1465931,0
2017	7 523,9	1824500,6
2018	7 999,9	2113765,8
2019	8 609,3	1597451,8